

1420, 4 novembre – Aversa.

Louis III, roi de Jérusalem et de Sicile, duc d'Anjou, etc., fixe à Baldassare della Ratta, comte de Caserta et d'Alessano, la redevance d'une once par jour pour la charge de bourreau du royaume.

- A. Original sur parchemin, établi par Thomas Guerini, maître rational de la grande cour de Provence, et signé par le secrétaire Nicolas Perrigaut, enregistré à la Chambre (*registrata in camera*, Io, sur le repli à gauche) et à la chancellerie (*registrata in cancellaria penes cancellarium*, sur le repli à droite), scellé du grand sceau en majesté en cire rouge sur lacs de soie rouge, vert et jaune dont un fragment subsiste (d'après a), **non vu**. Rome, Fondazione Camillo Caetani, Archivio Caetani, C-1420.XI.4, B (prec. 1349).
- a. *Regesta Chartarum. Regesto delle pergamene dell'archivio Caetani*, III, Caetani Gelasio (ed.), San Casciano Val di Pesa, 1928, p. 309-311, n°1349 [ouvrage numérisé] (édition partielle).

[Ludovidus^(a)] tertius, rex Jerusalem et Sicilie, ducatus Apulie, principatus Capue, duc Andegavie, comitatum Provincie et Forcalqueri, Cenomanie ac Pedimontis comes, universis presentes nostra litteras inspecturis. Merentur servitia retributionis... Baldassarre del La Rath, comite Caserte et Alesani, ac magistro iusticiario regni nostri Sicilie..., collateralis, consiliarius et fidelis noster, habente percipere pro magistri iusticiariatus officio, ad alias nostras sue commissionis litteras, gagia, ad rationem de uncia una per diem, seu alias pro ipso officio consueta, de carlenis argenti, pro persona sua, quamdiu vixerit et in eodem officio bene se gexerit, prout dicte nostre littere continent; nos, considerantes merita devotionis et fidei comitis, nolentes dictum comitem, magistrum iusticiarium regni nostri Sicilie, in officio ipso et serviciis nostre curie propriis sumptibus laborare, decrevimus et, cum nobis assistentis consilii deliberacione, declaramus quod idem comes prefata gagia, pro persone sue provisione, ad rationem de uncia una per diem vel alias consuetis et debitis, pro ipso officio sibi stabilita, percipiat per tempora consueta, donec fuerit sibi vita comes et ipso fungetur officio, super pecunia generalium collectarum seu subvencionum, debendarum annis singulis nobis et nostre curie per universitates et homines civitatum, castrorum, terrarum et locorum suorum, in regno nostro Sicilie positarum et positorum, quas et que tenet et tenebit; et ne in percepcione dictorum gagiorum comes difficultatem senciatur aut diminucionem, ex defectu et malicia erariorum et aliorum nostrorum officialium, comes prefata gagia percipiat mensibus singulis vel in competentibus terminis sine diminucione, per se vel procuratores et factores suos, per manus officialium et aliorum deputatorum super percepcione pecunie generalium collectarum, seu per universitates et homines dictarum civitatum, terrarum, castrorum et locorum dicti comitis, seu per manus universitatum et hominum predictorum ac collectarum ipsarum civitatum, terrarum, castrorum et locorum, qui singulis annis fuerint in eisdem civitatibus et terris ac baroniis et locis predictis, et non per manus vicemgerencium nostrorum, iusticiariorum, magistrorum camere seu thesauriorum, erariorum, commissariorum vel officialium et aliorum

deputatorum super percepcione pecunie generalium collectarum seu subvencionum, ita quod idem comes compellere^(b) poxit homines ipsarum civitatum, terarum, castrorum et locorum ad faciendum tassatores et collectores dictarum subvencionum et collectarum, ipsosque collectores compellere per penarum inpositiones et alia remedia ad solvendum eidem comiti, mense quolibet, sua vita durante seu debito tempore, ratione dictorum gagiorum, unciam unam seu alias consuetam per diem ;volentes quod ipse comes seu procurator ipsius faciat dictis universitatibus et hominibus ac collectoribus ordinatis in terris ipsis de hiis que receperint singulis vicibus debitam apodixam ut de predictis in nostra camera Summarie valeant ponere rationem, quam seu quas apodixas eisdem universitati et hominibus plene sufficere volumus ad cautelam et pariter acceptari per officiales et commissarios^(c) predictos et in nostra curia, absque nota dubii et questionis : de quibus collectis vel aliis subvencionibus, usque ad summam unciarum debitarum anno quolibet, de die in diem, seu de mense in mensem recipiendam, pro dictis gagiis, prefati officii ratione, prefatos vicemgerentes, iusticiarios, magistros camere, erarios, commissarios^(d), officiales et alios deputatos super recolletione^(e) dicte pecunie nolumus intromitti nec impedire, set ab illa desistere et cessare ;quinymmo quandocumque dicte universitates et homines differre cessarent vel recusarent dicto comiti de dictis gagiis, per diem seu conpetentes anni terminos, rendere eidem comiti vel procuratoribus et factoribus ipsius, ad omnem eiusdem comitis requisitionem, ad percipiendum dicta gagia mense quolibet, quandiu vixerit et donec in officio ipse erit, faveant ac ad solvendum illa eidem comiti dictas universitates et homines, singulis vicibus quibus deficerent, per omnem cohercionis modum arceant et compellant : dictique vicemgerentes, iusticiarii, erarii, commissarii et officiales alii, ad quos recollecio dicte pecunie pro parte curie nostre spectat, de recollecione prefate pecunie in civitatibus, teris, castris et locis predictis, que possidet comes ipse et possidebit, assendentes dum taxat usque ad summam gagiorum debitorum, secundum quod alias predicto officio haberi consuevit per diem, ratione gagiorum huiusmodi, se nullatenus inctromittant ;declarantes quod si fortasse, aliqua necessitate urgente vel pro bono reipublice vel pro stipendiis gentis armigere vel alia causa, mutaremus ipsam solutionem generalium collectarum, secundum modum observatum in talibus per focularia exsolvendam, vel sub alio vocabulo nominarem solutionem predictam, prefatus comes percipiat dicta gagia super pecunia taxe foculariorum vel alia specie pecunie que poneretur vel mutaretur, nec per huiusmodi mutationem presenti nostre concessionis nullum preiudicium generetur, set omni tempore concessio huiusmodi gagiorum stabilis remaneat. Et quum contingere posset quod collecte, debite annis singulis per universitates et homines civitatum, castrorum et locorum dicti comitis non sufficerent ad summam percepcionis gagiorum prefato comiti, ratione dicti officii stabilitorum, iuxta propositum inconmutabile nostre mentis et contra formam suarum commissionis litterarum de dicto magistri iusticiariatus officio sibi commissarum, declaramus quod in casu quo collecte et alie fiscales funciones per dictum comitem et universitates et homines dictarum civitatum terrarum, castrorum et locorum suorum, que possidet et possidebit, non sufficerent ad integram percepcionem et suplementum gagiorum prefato comiti stabilitorum, eo casu comes ipse percipiat suplementum gagiorum super pecunia generalium subvencionum et collectarum per universitates et homines civitatum, castrorum et locorum provincie Terre

Laboris et Comitatus Molisii, annis singulis nobis et nostre curie debitarum, per manus erariorum et aliorum officialium nostrorum, ad quem vel quos recollecio ipsa spectabit, vel in camera nostra adsignanda tibi per manus thesaurariorum nostrorum de quacumque fiscali pecunia ;quapropter prefatis erariis, magistris camere, commissariis^(f), thesaurariis, recollectoribus, exactoribus et perceptoribus dictarum subvencionum et collectarum et aliarum fiscalium functionum, in provincia Terre Laboris et Comitatus Molisii constitutis, et eorum locatenentibus damus in mandatis quatenus ipsi, in casu quo collecte et fiscales funciones, debite nostre curie per universitates et homines civitatum, terrarum et locorum dicti comitis, non sufficerent ad satisfacionem gagiorum eidem comiti, ratione dicti officii, stabilitorum, de pecunia generalium subvencionum et collectarum per prefatas universitates et homines provincie supradicte et de omni fiscali pecunia ad manus eorum perventura, sua vita durante et donec in officio erit, solvere studeant et recipiant ab eodem comite, seu eius procuratore vel nuncio, de hiis que sibi solverint debitam apodixam, in eorum computis^(g) producendam ac acceptandam, nullis cautelis aliis quam presentibus nostris litteris seu earum transumpto ab eis requirendis ;mandantes magno camerario regni nostri Sicilie et eius locumtenentibus, nec non vicemgerentibus seu iusticiariis ac capitaneis dicte provincie quatenus dictam solutionem pecunie gagiorum per prefatos erarios faciendam usque ad satisfacionem ipsorum gagiorum non impedian, ymmo ipsos ac alios, ad quos spectabit, ad illam faciendam compellere debeant, quibuscumque mandatis, edictis, litteris, constitucionibus et ordinacionibus et aliis contrariis non obstantibus. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et magno pendentia maiestatis nostre sigillo iussimus communiri, quas, post oportunam inspeccionem earum, transumpto presentium si voluerint per eos recepto, vicibus singulis, pro cautela restitui volumus presentanti. Datum Adverse in camera nostra^(h) per venerabilem magistrum Thomam Guerini, in iure civili licenciatus, magne nostre curie magistrum rationalem..., consiliarium et fidelem nostrum, anno millesimo quadringentesimo vicesimo, die quarta mensis novembris, quatedecime indiccionis, regnorum nostrorum anno quarto.

Per regem, comite Pulcini, cancellario, Anthonio Hermenterii, cum aliis pluribus aliis presentibus.

(Signé :) Perigaut.

^(a)Ludovicus] *scripsit a*, L *lacuna*.

^(b)compellere] *sic a pro* compellere.

^(c)commissarios] *sic a pro* commissarios.

^(d)commissarios] *sic a pro* commissarios.

^(e)recolletione] *sic a pro* recollectione.

^(f)commissariis] *sic a pro* commissariis.

^(g)computis] *sic a pro* computis.

^(h)in camera nostra] *al. m.*

Ce document PDF a été compilé en juillet 2024 dans le cadre du programme de recherche public « Actes princiers au royaume de France (XIVe-XVIe siècle) », porté par le Laboratoire de médiévisique occidentale de Paris (UMR 8589 CNRS-Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne) sous la direction scientifique d'Olivier Mattéoni, professeur des universités (Paris 1), et dont les partenaires sont le Laboratoire d'Excellence « Histoire et anthropologie des savoirs, des techniques et des croyances » (LabEx hastec), le Centre Jean Mabillon (EA 3634/ École nationale des chartes), le Centre de recherches historiques (UMR 8558/ CNRS-EHESS) et les Archives nationales de France. La transcription et l'appareil critique du présent acte sont mis à disposition sous [Licence Ouverte V 2.0](#).

Pour plus d'information, consultez le site Actes princiers (actesprinciers.huma-num.fr).